

Leerbuddy 2.0.

Netwerk voor leersprongen.

1. Voorwoord

In deze nota schetsen we vanuit Leerbuddy Vlaanderen een toekomstbeeld. Dat toekomstbeeld gaat breder dan een toekomst voor het project zelf. We blikken eerst terug op het verloop van het project tot nu en bieden dan bouwstenen die ons onderwijs kunnen versterken in het omgaan met de nieuwe beginsituatie die corona met zich meebrengt. Daarbinnen beschrijven we de plek die buddy's / tutoren kunnen innemen en hoe het project Leerbuddy Vlaanderen hierin een meerwaarde kan zijn.

De klankbordgroep van het project speelde een belangrijke rol bij het tot stand komen van deze tekst.

Deze groep bestaat uit Bjorn Van Hamme (Stad Kortrijk), Katelijne Béatse (Kompanjon), Sofie Landuyt (Arteveldehogeschool), Greet Decin (UCLL), Petra Steenhout (HOGent), Filip Huysmans (Buddy Leuven), Liesbeth Moers (Onderwijscentrum Gent), Ine Sevenants (Buddy Leuven), Els Ringoet (Howest), Lies Hamal (PXL), Pieter Dewitte (Erasmushogeschool), Siene Vanhoorick (Karel de Grote Hogeschool), Isabelle Melis (VLIR), Anneleen Jachowicz (UGent), Jo van den Hauwe/Patrice De Feyter (AP Hogeschool), Mathieu Van de Wildebergh (Antwerpen), Bert Smits (Schoolmakers), Riet Vanhoutte (Leerbuddy Vlaanderen), Tineke Van Rafelghem (Leerbuddy Vlaanderen), Nele Adriaenssens (Leerbuddy Vlaanderen), Sofie Mestdagh (Leerbuddy Vlaanderen), Margot De Leeuw (Leerbuddy Vlaanderen) en Jan Royackers (Leerbuddy Vlaanderen)

De tekst kwam tot stand op de volgende momenten:

- 12 maart 2021: klankbordgroep van Leerbuddy Vlaanderen
  - aftoetsen eerste krijtlijnen idee netwerkorganisatie
- 30 maart 2021: klankbordgroep van Leerbuddy Vlaanderen
  - brede brainstorm over omgaan met nieuwe beginsituatie en rol van tutoring hierin
- 23 april 2021: bespreking op Werkgroep Lerarenopleidingen VLIR
- 27 april 2021: klankbordgroep van Leerbuddy Vlaanderen
  - feedback op tekst versie 1
- 17 mei 2021: klankbordgroep van Leerbuddy Vlaanderen
  - feedback op tekst versie 2

- 21 mei 2021: Vlhora - mogelijkheid tot feedback
- 11 juni 2021: VLIR - mogelijkheid tot feedback

2. Ontstaansgeschiedenis

Leerbuddy Vlaanderen ontstond aan het begin van het school- en academiejaar 2020 - 2021. De missie van dit initiatief is om zoveel mogelijk leerlingen die nadeel ondervonden van corona te ondersteunen in het maken van leersprongen. Dat doen we door zowel bestaande buddy- en tutorinitiatieven te versterken als de uitrol van nieuwe initiatieven mogelijk te maken. Het initiatief werd getrokken door Schoolmakers vzw.

Het project is daarbij zeer erkentelijk voor al de ervaring die reeds opgebouwd is in het Vlaamse onderwijs en de bereidheid van lerarenopleidingen en lokale werkingen om deze te delen.

De nood aan ondersteuning door een buddy of tutor wordt vanuit onderzoek sterk ondersteund. Slavin et al.¹ merkt op dat stevige inhaalbewegingen in onderwijs mogelijk zijn dankzij één-op-één instructie of instructie in kleinere groepen. Ook Pedro De Bruyckere bevestigde dit tijdens onze inspiratiedag “Leersprongen maken” van 26 april 2021. Met onderstaande figuur uit onderzoek van Dietrichson et al. (2017) gaf hij een overzicht van de meest effectieve ingrepen op pedagogisch-didactisch vlak om leerwinst te verhogen.

---

¹ Baye, A., Lake, C., Inns, A., & Slavin, R. (2017). *Effective reading programs for secondary students*. Manuscript submitted for publication. Also see Baye, A., Lake, C., Inns, A. & Slavin, R. E. (2017, August). *Effective Reading Programs for Secondary Students*. Baltimore, MD: Johns Hopkins University, Center for Research and Reform in Education.

Inns, A., Lake, C., Pellegrini, M., & Slavin, R. (2018). *Effective programs for struggling readers: A best-evidence synthesis*. Paper presented at the annual meeting of the Society for Research on Educational Effectiveness, Washington, DC.

Pellegrini, M., Inns, A., & Slavin, R. (2018). *Effective programs in elementary mathematics: A best-evidence synthesis*. Paper presented at the annual meeting of the Society for Research on Educational Effectiveness, Washington, DC.

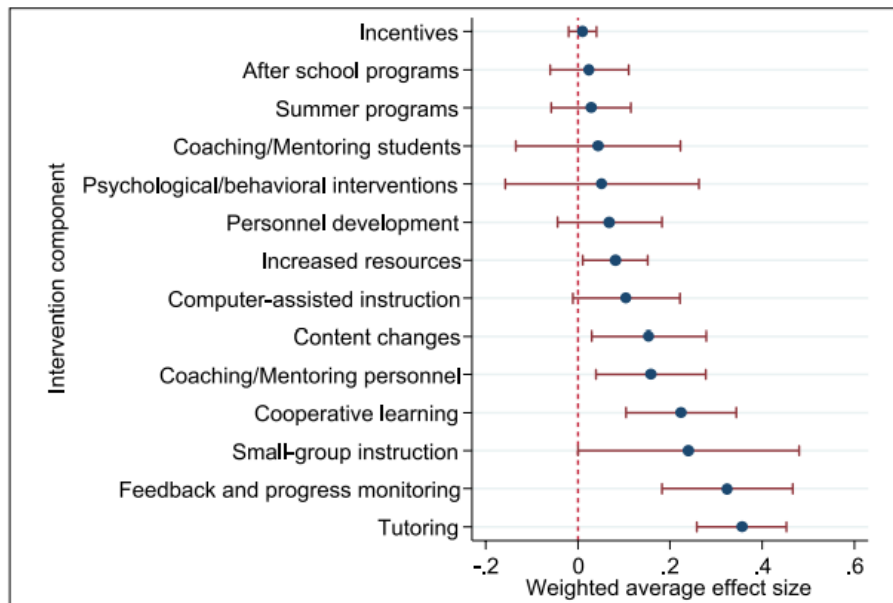

FIGURE 5. *Weighted average effect sizes by component.*

De Witte en Maldonado² beschrijven dat een aanzienlijke groep leerlingen leerachterstand opliep tijdens de eerste schoolsluiting. Uitgerekend in tijden van corona én de nasleep ervan ziet Leerbuddy grote kansen om meer en versterkt in te zetten op buddy- en tutorondersteuning in het Vlaamse onderwijs.

² De Witte, Kristof, and Maldonado, Joana. De Effecten Van De COVID-19 Crisis En Het Sluiten Van Scholen Op Leerlingprestaties En Onderwijsongelijkheid. Vol. 2020, KU Leuven. Faculteit Economie En Bedrijfswetenschappen. Departement Economie, 2020.

3. Invulling van het project

Om de missie van het project te realiseren, werkten de medewerkers de volgende ondersteuningsvormen uit, in samenspraak met partners.

- **Webinars** bij de lancering van het project, die te herbekijken zijn op de website.
- **9 online modules** rond cruciale vaardigheden van buddy's/ tutoren (zoals afgebakend door the National Tutoring Programme³). [Deze modules](#) werden uitgewerkt door partners: lerarenopleidingen en expertisecentra. Thema's die aan bod komen zijn:
  - Een kwaliteitsvolle buddybegeleiding, hoe ziet dat eruit? (HOGENT)
  - Inzetten op effectieve leerstrategieën (ExCel - Thomas More)
  - Inzetten op motivatie (Hogeschool PXL)
  - Inzetten op executieve functies (Odisee)
  - Taalstimulerend werken in de basisschool (CTO/KULeuven)
  - Taalstimulerend werken in het secundair onderwijs (CTO/KULeuven)
  - Coachen van leerlingen in het basisonderwijs (AP Hogeschool)
  - Coachen van leerlingen in het secundair onderwijs (UCLL/Odisee/KULeuven)
  - Omgaan met leerstoornissen (Eureka Leuven)
- Een **Lerend Netwerk voor scholen** dat maandelijks samenkomt. Hierin focussen we op randvoorwaarden die scholen in stelling kunnen brengen om buddy's en tutoren maximaal tot hun recht te laten komen.
- Een **Lerend Netwerk voor Lerarenopleidingen en Lokale Werkingen** die via kruisbestuiving hun eigen werking kunnen versterken. Ook dit Lerend Netwerk komt om de 3 à 4 weken samen.
- Wekelijks gaan er een 3 à 4 **interviews voor Leerbuddy's door**. Sommige interviews zijn thematisch en focussen op een bepaald vakdomein (zoals wiskunde) of deelaspect (zoals executieve functies). Andere zijn open, daarin werken we met casussen die deelnemers op voorhand aanbrengen.
- Op maandag 26 april organiseren we een **online inspiratiedag** met sprekers uit binnen- en buitenland. Ze focussen in hun sessies elk op een deelaspect van buddy- en tutorbegeleidingen. Keynotespreker Pedro De Bruyckere biedt een overzicht van "wat werkt" bij tutor-ondersteuning (en wat niet).
- Via onze website kunnen **Leerbuddy's zich aanmelden** en groeperen wij hen in teams waar scholen beroep op kunnen doen. Via deze weg konden we 217 extra leerbuddy's inschakelen.
- Via onze website bieden we **kant-en-klare materialen** aan die leerbuddy's en scholen kunnen gebruiken bij hun begeleidingen.

---

³ <https://nationaltutoring.org.uk/>

- De **vraag-en-antwoord-rubriek** op onze website bundelt inzichten van (internationaal) onderzoek over wat werkt bij buddy- en tutorbegeleidingen.
- Een **klankbordgroep van lerarenopleidingen, lokale werkingen en lokale besturen** waakt over de kwaliteit en de verduurzaming van het project.

4. Huidige bereik

Webinars	Live bijgewoond (3 live webinars): 202 Online herbekeken : 436	
9 online modules	Een kwaliteitsvolle buddybegeleiding, hoe ziet dat eruit? (HOGENT):	235 x
	Inzetten op effectieve leerstrategieën (ExCel - Thomas More)	656 x
	Inzetten op motivatie (Hogeschool PXL)	552 x
	Inzetten op executieve functies (Odisee)	449 x
	Taalstimulerend werken in de basisschool (CTO/KULeuven)	171 x
	Taalstimulerend werken in het secundair onderwijs (CTO/KULeuven)	130 x
	Coachen in het basisonderwijs (AP Hogeschool)	18x (net online)
	Coachen in het secundair onderwijs (UCLL/Odisee/KULeuven)	44x (net online)
	Omgaan met leerstoornissen (Eureka Leuven)	265 x
	Totaal	2520

Lerend Netwerk scholen	51 deelnemende scholen / begeleidingsdiensten / ondersteuningsnetwerken / CLB's
Lerend Netwerk lerarenopleidingen en lokale werkingen	52 deelnemende organisaties / lerarenopleidingen
Intervisies	Het aantal deelnemers varieert hier van 3 tot 12 per sessie 144 inschrijvingen
Inspiratiedag "Leersprongen maken" 26 april	317 deelnemers
Dispatching Leerbuddy's	Tot nu toe: 217 gedispatchte Leerbuddy's
Samenwerking met lokale initiatieven ifv dispatching	Samenwerkingsverband met lokale besturen en lokale werkingen waarlangs leerbuddy's "geplaatst" worden: 31
Huidige concrete samenwerkingen met opleidingen	<p>In functie van expertisedeling via online modules/inspiratiedag:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● UCLL ● Hogeschool PXL ● Odisee ● Artevelde ● Thomas More Hogeschool ● KULeuven ● Karel De Grote Hogeschool <p>In functie van dispatching van studenten:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● KULeuven ● UHasselt ● UGent ● UAntwerpen ● Artesis Plantijn ● HOGENT ● Vives ● Howest ● Hogeschool PXL <p><i>(Met elke opleiding vond minstens 1 gesprek plaats om samenwerking te verkennen).</i></p>

5. Huidige vaststellingen

Vanuit de bijeenkomsten van Lerende Netwerken, klankbordgroep, afstemming met partners en intervisies komen de volgende vaststellingen bovendien.

Diversiteit op het veld.

- Vlaanderen kent een divers lappendeken aan initiatieven. Die gaan allemaal uit van de beste bedoelingen en leggen elk een andere focus. De ene werking focust sterker op het psychosociaal welbevinden, de andere meer op het cognitieve leren, sommige initiatieven bereiden voor op de overstap naar het secundair onderwijs. De ene werking gaat aan huis, de andere begeleidt op school. Centraal overzicht is er niet. Gemeenschappelijk aan deze werkingen is wel dat ze zichzelf “zo snel mogelijk overbodig willen maken”. Ze focussen op een verhoging van de zelfredzaamheid van de tutee. Op deze diversiteit tracht Leerbuddy in te spelen aan de hand van een heel open aanbod aan ondersteuningsvormen, waar lokale werkingen en opleidingen uit kunnen kiezen in functie van hun eigen noden. Dit vroeg afstemming en tijd, en die hebben we ook genomen om de hieronder vermelde bezorgdheden te beluisteren en er zo goed mogelijk aan tegemoet te komen. In totaal gingen we minstens éénmaal in gesprek met 20 lerarenopleidingen, 18 lokale besturen, 13 lokale werkingen en 3 Vlaanderenbrede initiatieven. Dat resulteerde in 31 samenwerkingsverbanden.

Bezorgdheden op het veld.

- Het ontstaan van Leerbuddy bracht bezorgdheden en frustratie met zich mee bij bestaande initiatieven. Enerzijds wordt gevreesd dat lokale initiatieven geen financiering meer zullen krijgen, zoals nu reeds voor enkele lokale werkingen het geval bleek te zijn. Daarom zullen we verderop in deze tekst pleiten voor een financiering van zowel het lokale als het bovenlokale niveau. Een bovenlokaal initiatief als Leerbuddy is een meerwaarde daar waar het het lokale niveau kan ondersteunen en versterken (in lijn met de missie van het project). Het kan de lokale fijnmazigheid niet zomaar vervangen. Financiering van Leerbuddy mag niet ten koste gaan van andere initiatieven en dient aan te voelen als evenwichtig ten opzichte van financiering van lokale initiatieven en opleidingen.
- Anderzijds wordt aangegeven dat er mogelijke concurrentie ontstaat op het vlak van recrutering van Leerbuddy's. De “visvijver” is niet oneindig diep. Daarom heeft Leerbuddy van bij de start concrete afspraken gemaakt met lokale werkingen. Daar waar een stevige lokale werking actief is, worden Leerbuddy's rechtstreeks doorverwezen. In regio's waar verschillende initiatieven aan de slag gaan, kunnen Leerbuddy's zelf de keuze maken. In

regio's waar geen lokale buddywerking actief is, biedt Leerbuddy zelf teams van Leerbuddy's aan via de website van het project.

Meerwaarde van Leerbuddy

Deze paragraaf is nog geen eindstand van zaken.

- Om tegemoet te komen aan de diversiteit aan noden in het veld, ging Leerbuddy verschillende soorten samenwerkingen aan.
  - **expertisepartners:** ze delen hun expertise met de andere leden van het buddy-netwerk via onze inspiratiedagen, online modules en Lerende Netwerken
  - **buddy-partners:** we leiden buddy's naar hen toe om hun werking te versterken, ze kunnen beroep doen op onze ondersteuning
  - **leerbuddy-partners:** we dispatchen de studenten/leerbuddy's van deze partner, ze kunnen beroep doen op onze ondersteuning

Hierbij stellen we vast dat het aantal Leerbuddy's die via ons project toegewezen werden aan een school eerder beperkt is. We beoogden in het eerste jaar 350 Leerbuddy's te kunnen toewijzen aan één of meerdere kwetsbare jongeren. Dat aantal haalden we met 217 aangemelde Leerbuddy's niet. Bepaalde opleidingen geven wel aan dat het project kansen heeft gecreëerd voor studenten om in contact te komen met maatschappelijk kwetsbare jongeren.

De meerwaarde bleek vooral te liggen in bovenlokale kruisbestuiving en uitwisseling. Het aantal aangemelde initiatieven en scholen voor de Lerende Netwerken ligt voor beide gevallen dubbel zo hoog als verwacht (in beide Lerende Netwerken 52 deelnemende instanties). Om tegemoet te komen aan de noden van deze deelnemers, werden sommige bijeenkomsten met gastsprekers ontdudd.

De 143 deelnemers aan onze interviews gaven de uitwisseling over opleidingen en leeftijdsgrenzen heen aan als belangrijkste meerwaarde. Ook leraren op pensioen namen deel aan dit aanbod, soms in het kader van de Bijsprong-regeling van de Vlaamse Overheid. Grijze haren en wilde jaren gaven een mooie mix. Het aantal deelnemers lag hier evenwel lager dan oorspronkelijk beoogd. We hadden graag een gemiddelde van 8 deelnemers per sessie gezien, nu lag dat op 4. We hoorden van opleidingen en werkingen vooral dat het academiejaar reeds ver gevorderd was om dit nog deel te laten uitmaken van het curriculum van de studenten.

Met onze eerste inspiratiedag wilden we 250 deelnemers bereiken. In totaal namen 317 deelnemers deel.

Het ontwikkelde materiaal (zowel papier als online modules) werd vlot bekeken en gedeeld, in lijn met de verwachtingen.

Verskillende instellingen voor hoger onderwijs wezen op de nood aan meer afgestemd onderzoek over tutoring in Vlaanderen. Grootschaliger en langduriger onderzoek kan leiden tot een beter afgestemd kwaliteitskader voor Vlaamse buddywerkingen. In de schoot van Leerbuddy kan een kernteam aan onderzoekers hierover afspraken maken.

6. Toekomstbeeld

De komende jaren dienen we vanuit onderwijs, maar zeker ook als maatschappij, extra waakzaam te zijn voor het feit dat zo weinig mogelijk leerlingen uit de boot vallen. Dirk Van Damme stelt in zijn presentatie tijdens de commissie onderwijs in het Vlaams Parlement van 16 november 2020⁴ het volgende: of de leerachterstand nu echt zorgwekkend groot is door de periodes van *Emergency Remote Teaching* en schoolsluitingen, daarover zijn onderzoekers het nog niet eens. Sommige onderzoeken uit bijvoorbeeld Frankrijk tonen zelfs aan dat er leerwinst geboekt is ten opzichte van andere schooljaren dan de corona-schooljaren. Waar er wel roerend consensus over heerst, is dat de kloof tussen leerlingen met hoge en leerlingen met lage SES-kenmerken is toegenomen. Uitgerekend leerlingen met lage SES-kenmerken behoorden reeds tot de risicogroep van voortijdige schoolverlaters⁵.

De *National Foundation for Educational Research* uit het Verenigd Koninkrijk stelt⁶ dat het aanpassen en adequaat inspelen op deze nieuwe beginsituatie geen klus is die we op korte tijd zullen klaren. Dit wordt best op lange termijn en bij voorkeur vanuit een nationaal plan aangepakt. Leerbuddy is sterk vragende partij voor een dergelijk geïntegreerd plan op Vlaams niveau, waarin duidelijke keuzes worden gemaakt voor leereffectieve ingrepen in ons onderwijs. Tutoring dient daarin een duidelijke plek te krijgen naast andere initiatieven die inzetten op een kwaliteitsvolle begeleiding van onze leerlingen. Voorlopig ervaren we te weinig coherentie in het beleid op dat vlak. Waar willen we naartoe? Wat is de weg?

In onze ambitie om Leerbuddy te verduurzamen tot een project met meerwaarde, brachten de partners binnen onze klankbordgroep bouwstenen aan die deel kunnen uitmaken van een dergelijk Vlaams plan. Daarmee beogen we niet om een alomvattend plan naar voor te schuiven, maar willen we een nuttige bijdrage leveren én aangeven op welke vlakken tutoeren ingezet kunnen worden in het onderwijs.

---

⁴ <https://www.vlaamsparlement.be/parlementaire-documenten/gedachtewisselingen-hoorzittingen/1442816>

⁵

https://medialibrary.uantwerpen.be/oldcontent/container23160/files/RFSI_Folder_NI_B5_04_08_b.pdf?_ga=2.230631258.738802084.1621532537-999989346.1618065110

⁶ https://www.nfer.ac.uk/media/4119/schools_responses_to_covid_19_the_challenges_facing_schools_and_pupils_in_september_2020.pdf

Blik vooruit naar het schooljaar 2025-2026!

Op 1 september 2025 zien we een Vlaamse leerlingenpopulatie aan de startlijn van het schooljaar verschijnen die in vergelijking met de beginsituatie op 1 september 2021 grote leersprongen heeft gemaakt en waarbij de kloof tussen leerlingen met hoge en lage SES-kenmerken stevig is gereduceerd, ten gunste van de eerste groep. Dat komt omdat het Vlaamse onderwijs van 2021 tot 2025 sterk heeft ingezet op didactieken en interventies die leiden tot het maken van grote leersprongen.

In en rond scholen zien we **brede netwerken** ontstaan, ontwikkeld vanuit het bredeschool-idee⁷. Deze netwerken maken het mogelijk dat scholen een centrale spil spelen in de cognitieve, socio-emotionele, culturele, sportieve... ontwikkeling van elk kind. In dat netwerk spelen leraren een centrale rol en kunnen zij rekenen op de ondersteuning en/of medewerking van een versterkte instroom van nieuwe leraren en leraren op pensioen. Bijzondere aandacht gaat naar leraren in opleiding en studenten van opleidingen die sterk onderwijsgerelateerd zijn: logopedisten, orthopedagogen... ze krijgen een goede omkadering om in het kader van hun opleiding zowel binnen als buiten het klaslokaal ons onderwijs te versterken, helemaal in lijn met hoe dat nu reeds sterk gebeurt.

Ons toekomstbeeld geldt voor leerlingen van 3 tot 19 jaar en gaat dus breder dan het leerplichtonderwijs. We benadrukken de grote kracht die uitgaat van kleuteronderwijs en van initiatieven die focussen op het terugdraaien van schooluitval in het (deeltijds) secundair onderwijs, ook voor leerlingen die ouder zijn dan 18 jaar. Bestaande projecten zoals [Kleine Kinderen, Grote Kansen](#) en [Samen tegen Schooluitval](#) verdienen al onze steun. We werken in de toekomst graag nauwer met hen samen.

1. In de klas

Leraren zijn in de periode 2021 - 2025 sterk ondersteund en geprofessionaliseerd in het inzetten op **effectieve didactiek**⁸. Daar dient het allemaal te gebeuren. In de les zetten ze in op wat werkt om leerlingen leersprongen te laten maken en ze **differentiëren daarbij gericht en doeltreffend**. Leerlingen die dat nodig hebben, krijgen één-op-één-begeleiding, de kracht van coöperatief leren, van formatieve evaluatie en feedback wordt voluit benut, net als het werken in kleinere groepen. We pleiten hier voor regelmatige formatieve evaluaties waarbij in kaart wordt gebracht wie extra ondersteuning nodig heeft. Daarbij letten we op dat er geen stigmatisering ontstaat. Buddy's en

---

⁷ https://diversiteitenleren.be/content/4-materiaal/3-materialen/12-wat-is-een-brede-school-een-referentiekader/2010_wat-is-een-brede-school_deel-1.pdf

⁸

https://assets.website-files.com/5ee28729f7b4a5fa99bef2b3/5ee9f507021911ae35ac6c4d_EBE_GTT_EVIDENCE%20REVIEW_DIGITAL.pdf?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.greatteaching.com%2F

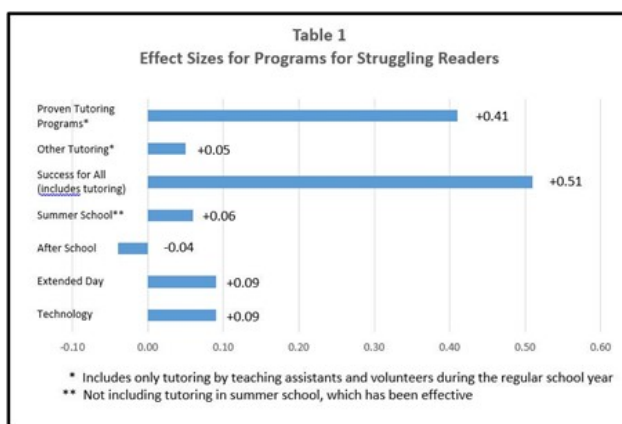
tutoren in de klas worden ook niet zomaar aan één leerling toegewezen. Ze staan mee in voor een verbreding van de basiszorg voor alle leerlingen.

De **mogelijkheden van teamteaching** worden daarbij voluit benut om deze inzet op effectieve didactiek nog te verhogen. Waar relevant, worden co-teachers ingezet op parallelle co-teaching, op observatie, op coaching, op hoekenwerk, op verhoogde ondersteuning, op verhoogde interactie... Achter de schermen werken leerkrachten en andere onderwijsprofessionals (leerbuddy's, ondersteuners...) gericht samen om leerlingen die uit de boot dreigen te vallen maximaal te ondersteunen.

Scholen zetten voor alle leerlingen doorgedreven in op een **hoge mate van sociaal-emotioneel welbevinden**. De impact van corona, maar ook van andere maatschappelijke kwesties zoals cyberpesten, armoede... op de persoonlijke beleving van jongeren wordt regelmatig aangekaart in de les en jongeren krijgen handvatten aangereikt om hiermee om te gaan. Dit preventieve luik geldt voor alle leerlingen. Wie het hier moeilijker mee heeft, vindt als leerling op school een uitgebreid vangnet van eerstelijns- en tweedelijnsbepalers: een klastitularis of -mentor, peer mediators, vertrouwensleerlingen- en leerkrachten, zorgcoördinatoren, leerlingenbegeleiders, schoolpsychologen via het CLB...

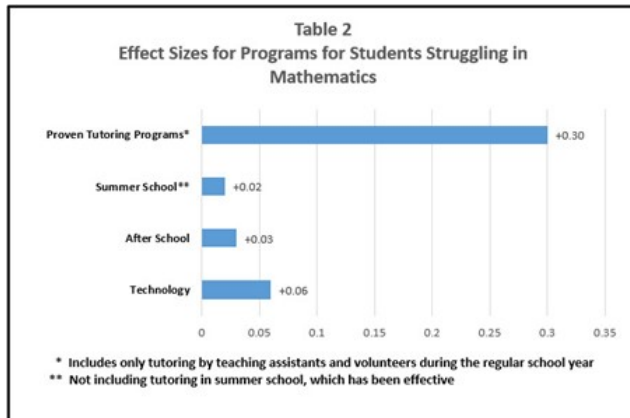
2. Naschools en in de vakantie

In de veelheid aan mogelijke interventies die scholen kunnen nemen om leerlingen leersprongen te laten maken, scoren de interventies in de klas en op school steevast het hoogst. Eén-op-één tutoring tijdens de lessen, of tutoring in kleine groep, toont opmerkelijk hoge resultaten. Een formule zoals [Success for All](#) kan hier zeer inspirerend werken.

afbeelding 1⁹

⁹ Ontleend aan <https://didactiefonline.nl/blog/blonz/zet-tutoring-in-na-corona>

afbeelding 2¹⁰

Ook naschools en in de vakantie zijn er mogelijkheden om leerlingen verlengd met de leerstof in contact te laten komen. Onderzoek¹¹ geeft aan dat de effecten hiervan lager liggen dan interventies die in de klas/ tijdens de schooluren plaatsvinden. Gezien de context van de corona-pandemie, willen we het belang hiervan echter niet te snel minimaliseren. Net die groep van kwetsbare leerlingen willen we tijdens de langere thuis- en vakantieperiodes niet zomaar aan hun lot overlaten. Verderop zullen we ook pleiten voor langdurig onderzoek in Vlaanderen naar de effecten van tutoring en de verschillende invullingen daarvan.

De **leertijd wordt verlengd**¹² voor leerlingen voor wie dit relevant is. In de les zelf krijgen leerlingen die daar nood aan hebben verlengde instructie, terwijl anderen zelfstandig kunnen werken. Ook naschools worden extra remediëringmomenten aangeboden voor leerlingen voor wie dit relevant is. De draagkracht en concentratiespanne van leerlingen wordt hierbij zorgvuldig bewaakt, zodat deze momenten wel degelijk tot succeservaringen kunnen leiden.

De **mogelijkheden van digitalisering** worden voluit benut om kwetsbare leerlingen ook thuis of naschools in de computerklas volop oefenkansen te bieden met onmiddellijke feedback en doorverwijzing naar opdrachten op maat.

Het inrichten van **zomerscholen** kan ertoe leiden dat kwetsbare jongeren met extra pre-instructie aan de startlijn van het nieuwe schooljaar komen en/of dat eventuele hiaten geremedieerd worden. Hierover is echter nog niet veel evidentie. Daarom zijn we vragende partij om vooral de tijd in de klas tijdens het schooljaar optimaal te benutten en leerlingen ook het recht op vrije tijd te gunnen. Vooraleer zomerscholen een structurele inbedding krijgen in ons onderwijslandschap, sturen we aan op een grondige analyse van alternatieven die niet raken aan vrije tijd.

¹⁰ Ontleend aan <https://didactiefonline.nl/blog/blonz/zet-tutoring-in-na-corona>

¹¹ <https://robertslavinsblog.wordpress.com/2021/03/25/proventutoring-org-getting-proven-tutoring-programs-into-widespread-practice/>

¹² <https://education-lab.nl/wp-content/uploads/2021/04/Extra-lessen-2.pdf>

Zomer-tutoring kan een aanbod zijn waardoor leerlingen ook in vakantieperiodes aan de slag gaan met aangeboden leermaterialen. Basisschoolleerlingen blijken sterk gebaat bij zomerleesprogramma's, waarbij leerlingen in contact blijven komen met rijke taal via voorleesbuddy's of audio-sticks .

3. Thuis

Buddy's en tutoren aan huis zetten doorgaans in op minstens één van de volgende focussen:

- Ze versterken ouders in het begeleiden van hun kind en het creëren van relevante randvoorwaarden om ook thuis tot leren te komen. Ze kunnen ouders bekrachtigen in wat ze reeds doen, hen wegwijs maken in ons schoolsysteem en de heersende aannames en opvattingen die daarin voorkomen.
- Ze versterken de leerling zelf in zijn thuiscontext om tot leren en/of een verhoogd welbevinden te komen.

Dankzij deze thuisbegeleiding kunnen buddy's en tutoren het absolute belang van ouderbetrokkenheid gestalte geven. In gebieden met een brugfiguren-werking kunnen samenwerkingen tot stand komen om de link tussen school en thuissituatie zo sterk mogelijk te maken.

4. In de maatschappij

Leren hoeft niet te stoppen aan de schoolpoort. Kleinschalige initiatieven zoals Taalspeler hebben vroeger reeds aangetoond dat ook sportclubs en speelpleinwerkingen¹³ een rol kunnen spelen in het taalstimulerend werken. Animatoren krijgen hiertoe een opleiding die kan leiden tot een spelaanbod dat baadt in een verrijkt taalaanbod.

Ook breder dan het fysiek nabije vrijetijdsaanbod vinden we stellig dat onze maatschappij het leren van onze kinderen en jongeren nog beter kan faciliteren. Zo vinden we dat het aantal educatieve programma's op de openbare omroep nog kan worden opgedreven, in samenwerking met lerarenopleidingen en expertisecentra. Zomerschool.vlaanderen was hiertoe een eerste, mooie aanzet, maar dit kan groter, sterker, structureler. Programma's als het Journaal kunnen bepaalde items ook meer/beter gaan uitdiepen, met rijke randinformatie zodat de wereldse kennis van de kijkers ook verbreed wordt.

---

¹³ <https://www.speelplein.net/ondersteuning/producten/taalspelerbox>

7. Plaats van Leerbuddy's in dat toekomstbeeld

De leerkracht doet ertoe¹⁴. Zoveel is duidelijk. In tijden als deze volstaat dat ene paar ogen en handen van een leerkracht soms echter niet om veel leerlingen grote leersprongen te laten maken. Daarom is extra ondersteuning welkom: extra leerkrachten en tutores/buddy's kunnen hierin een nuttige rol spelen.

De effectiviteit van buddybegeleiding stijgt naarmate de buddy of tutor ervaren is in het persoonlijk begeleiden van leerlingen met leerachterstand. Een lerarendiploma blijkt hier ondergeschikt aan ervaring¹⁵.

Veel opleidingen zetten hun studenten reeds in als tutor/leerbuddy. De klankbordgroep geeft aan dat het belangrijk is om hier ook met de nodige omzichtigheid mee om te springen: ook deze studenten hebben een nieuwe beginsituatie na corona, waarin bepaalde didactische competenties minder ontwikkeld zijn dan in vorige jaren. Belangrijk is dat studenten worden ingezet voor dat soort leerbuddy- of tutortaken waartoe ze de nodige competentie bezitten. Een manier om daarmee om te gaan kan bijvoorbeeld zijn om te werken met junior en expert leerbuddy's of tutores.

- **junior (leer-)buddy's of tutores:** kunnen leerlingen ondersteunen in een context waarin een expert-leerkracht of -buddy of coördinator het overzicht houdt en de verantwoordelijkheid draagt. We denken hierbij bijvoorbeeld aan eerstejaarsstudenten van de lerarenopleiding aan de hogeschool en studenten van de educatieve master in de startperiode. Dit zolang wordt ingeschat dat zij de nodige didactische basis-bagage hebben om deze rol op te nemen. Bijkomend aandachtspunt is dat een groep starters aan de lerarenopleiding de opleiding in het eerste jaar stopzet, waardoor tutoring-trajecten bruusk onderbroken worden.
- **senior en/ of expert (leer-)buddy's of tutores:** kunnen de verantwoordelijkheid dragen over de begeleiding van een specifieke leerling of een specifiek groepje leerlingen over een langere periode. Onder senior leerbuddy's kunnen laatstejaars van de lerarenopleiding vallen of studenten van de educatieve master in het tweede semester van hun opleiding. Expert leerbuddy's zijn ervaren leerkrachten (op rust) of ervaren tutores.

De inzetbaarheid van deze Leerbuddy's zien we zeer breed. Op alle hierboven beschreven niveaus in de klas, naschools en in de vakantie, thuis en in de maatschappij zien we een rol weggelegd voor

---

¹⁴ Hattie, John. (2012). *Visible learning for teachers : maximizing impact on learning*. London ; New York : Routledge

¹⁵ Cheung, A., Xie, C., Zhang, T., Neitzel, A., & Slavin, R. E. (in press). Success for All: A quantitative synthesis of evaluations. *Journal of Research on Educational Effectiveness*.

extra helpende handen. Afhankelijk van het type taak kan gekeken worden of deze opgenomen wordt door een junior leerbuddy of een ervaren (expert) leerbuddy.

De realiteit leert ons echter ook dat er steeds een tekort is aan leerbuddy's. Enkel via tutoring zullen we geen grote leersprongen kunnen maken, vanuit het eenvoudige

gegeven dat er te weinig tutoren zijn om op alle ondersteuningsnoden in te spelen.

In de klas	<ul style="list-style-type: none"> - persoonlijke ondersteuning van (een groepje van) kwetsbare leerling(en) - verlengde instructie aan een groep die een leersprong dient te maken - kleinere groepen - teamteacher - ...
Naschools en in de vakantie	<ul style="list-style-type: none"> - naschools remediëingsmoment - persoonlijke ondersteuning van deelnemers aan zomerscholen en bij voorkeur zomertutoring - socio-emotionele ondersteuning voor buddy's met de nodige achtergrond hiertoe - ...
Thuis	<ul style="list-style-type: none"> - ondersteuning van ouders bij het leren van hun kind - persoonlijke ondersteuning van de leerling zelf - ...
In de samenleving	<ul style="list-style-type: none"> - ondersteuning van animatoren in jeugdverenigingen en sportclubs in het talig verrijken van hun activiteit, de rol van "taalbuddy" opnemen - ...

8. Noden

Doorheen de bijeenkomsten van de Lerende Netwerken en de klankbordgroep van het project Leerbuddy Vlaanderen en na de nodenbevraging bij de deelnemers aan onze inspiratiedag kwamen duidelijk enkele noden bovendien.

Op schoolniveau	<ul style="list-style-type: none"> - tutores en leerbuddy's dienen hun werk zo goed mogelijk te enten op wat in de klas gebeurt. Dit vraagt dat de nodige randvoorwaarden in stelling worden gebracht, bijvoorbeeld door inzet van extra mentoruren voor: <ul style="list-style-type: none"> - selectie/ aanlevering van tutores - voorbereiding - afsprakenkader - opvolging - evaluatie van de tutoring - communicatie met relevante actoren (ouders, titularis, opleiding van de tutor...)
Bij (leraren-)opleidingen	<ul style="list-style-type: none"> - ruimte/middelen voor voorbereiding van studenten op een tutor- of buddystage - ruimte/middelen voor dispatching - opvolging, coaching, intervisie en evaluatie van buddy's en tutores - plaats van de buddy-tutorstage binnen het curriculum, gelinkte leerdoelen en evaluatie - weven van netwerk met lokale werkingen
Bij lokale werkingen	<ul style="list-style-type: none"> - weven van netwerk tussen onderwijs en welzijn: hun expertise op het vlak van noden en toegang tot kwetsbare groepen is groot en een meerwaarde voor lerarenopleidingen - dispatching indien die niet gebeurt op het niveau van de lerarenopleidingen - intervisie, vorming
Bovenlokale noden	<ul style="list-style-type: none"> - uitwerken van een kwaliteitskader dat de basis kan vormen voor een verder financieringsmodel - onderzoek, inspelend op noden die partners aangeven - bovenlokale kruisbestuiving en delen van good practices (Lerende Netwerken)

	<ul style="list-style-type: none"> - (Hybride) Postgraduaat Tutoring - ontwikkeling van ondersteunend materiaal (zowel dispatchtool als andere) - aanbieden van diensten voor regio's waar (nog) geen lokale werking bestaat (dispatch en bijkomende opleiding / intervisie van Leerbuddy's)<ul style="list-style-type: none"> - Webinars - Online modules - Intervisies - Ondersteuning voor lokale spelers
--	--

9. De vorm van Leerbuddy 2.0

We zien Leerbuddy 2.0 als een netwerkorganisatie die gevormd wordt door lerarenopleidingen, lokale werkingen en onderzoekscentra. Zij bepalen de strategie van de organisatie, die erop gericht is om samen en bovenlokaal te organiseren wat effectiever en efficiënter is om bovenlokaal te organiseren.

De klankbordgroep van het huidige Leerbuddy Vlaanderen evolueert tot stuurgroep. We gaan voor een samenstelling waarbij lokale werkingen, hogeschoolinstellingen en lokale overheden vertegenwoordigd zijn.

Leerbuddy 2.0 zal aandringen bij het beleid om zowel bovenlokale financiering als lokale financiering mogelijk te maken. Daartoe plannen we een gesprek met het beleid en vertegenwoordigers van onze verschillende partners.

Wat het financieringsmodel betreft, zien we mogelijkheden tot co-financiering tussen de departementen Onderwijs, Welzijn en Lokaal Beleid. We pleiten voor subsidiëring van:

- lokale werkingen, zowel verenigingen als lokale besturen die werk maken van een buddy- of tutorwerking
- (leraren-)opleidingen die studenten inzetten als buddy of tutor
- de bovenlokale netwerkstructuur "Leerbuddy"
- scholen die een groot aantal buddy's/ tutores opnemen

Deze nota kwam tot stand op basis van besprekingen in de klankbordgroep van Leerbuddy en dient als basis voor overleg met het kabinet. We stemden inhoudelijk ook af met de auteurs van de nota die tot stand kwam op initiatief van Onderwijscentrum Gent.